

TÄHIEKE

Nr 9

1998

Lapsed küsivad
– Edgar Valter
vastab

Mõmmi jälle
teleekraanil

Jutuke väiksest
varsakesest

Lugu sellest,
kuidas oravapo-
jale hüppamist
õpetati

Öökull Uhuu
uudised

Aabits läbi
aegade

ISSN 0134-2266

LAPSEDE KÜSIVAD

Mis Edgar Valteri laste keskel enam tuntuks on teinud, kas tema joonistatud Sipsik, Kröll, Naksitrallid või tema kirjutatud ja joonistatud Pokuraamat, ei oska keegi öelda. Aga alati, kui "Tähekesel" on olnud koolides käimist, on kaasa toodud hulgaliselt onu Edgar Valterile edasi anda palutud küsimusi.

Hiljuti me seda tegimegi.

Ja onu Edgar vastas (ning joonistas).

ONU EDGAR VASTAB

Kas onu Edgar kavatseb Pokuraamatule järgi kirjutada?

Ei vist. Pokud otsisid uut kodu ja leidsid selle. Aga ega ma ole pokusid peast ega meelest ära kaotanud. Pigem vastupidi. Tasapisi olen teinud ettevalmistusi, et panna kokku raamatuke, mis mõeldud päris pisikestele pokudele. Ütleme lasteaiaaalistele. Sellest peaks tulema Pokuaabits. Ja kuidas saakski pokusid unustada, kui rajamisel on Pokumaa? See maa tuleb Võru- ja Põlvamaa piirile. Pokumaa metsas on

väike välu, mille keskel kasvavad põlispuud. Siin oli Padasoomäe talu. Kui kõik hästi läheb (see tähendab seda, et kui kõik head suured inimesed ja head väiksemad inimesed Pokumaale appi tulevad), siis tuleb välule Puuko tare, Puuko saun tiigi kaldale, ait ja puukuur. Ja kelder ka muidugi. Ühesõnaga – katsume Pokuraamatu loodusesse istutada. Ehk läheb kasvama. Ja kui nii juhtub, siis on Pokumaal teretunud kõik väikesed ja suured pokusõbrad. Ja kui te juba olete tulnud, tutvustab Puuko teid oma majapidamisega. Ja juhatab teid metsaradadele, mis rajatakse nii, et külalised saaksid näha võimalikult palju selles õige mitmekesisel Pokumaa metsas.

Kui palju pokusid on?

Raske vastata küll. Kas neid, kes raamatus rännaku tegid? Või palju neid minu kodus on? Või üldse maailmas?

Noh, raamatus võis neid olla üle kümne ja alla kahekümne. Päris kodulähedasi pole üles lugenud. Igatahes vana õunapuu all kükitab neli-viis pokut, õuepiiril olevas metsakraavis on neid ka neli-viis selli. Õue all tiigi ääres avastasin õige noored pokud kasvamas paari istepaku külje all ja ühe noorukese poku tiigi väljavoolutoru naabruses. Aga endise vasikakopli taga on pokusid terve väli. Seal on neid sadu ja sadu. Nii et on raskusi, kui tahad nende vahelt üle välja minna.

Kui onu Edgar raamatut teeb, kas ta enne joonistab või enne kirjutab?

Tegelikult vist mõlemat korraga. Visandan pilte käsikirja servale ja samas ka kirjutatan.

Mitmele raamatule on onu Edgar pilte joonistanud?

Pole tõesti lugenud. Oletan, et praeguseks üle saja ja natuke alla kahe-saja.

Kas onu Edgar käib suvel paljajalu?

Ei käi. Aga peaks käima küll. Palja jala kokkupuude maaga võib teha vaid head.

Mis on onu Edgari koerte ja kasside nimed?

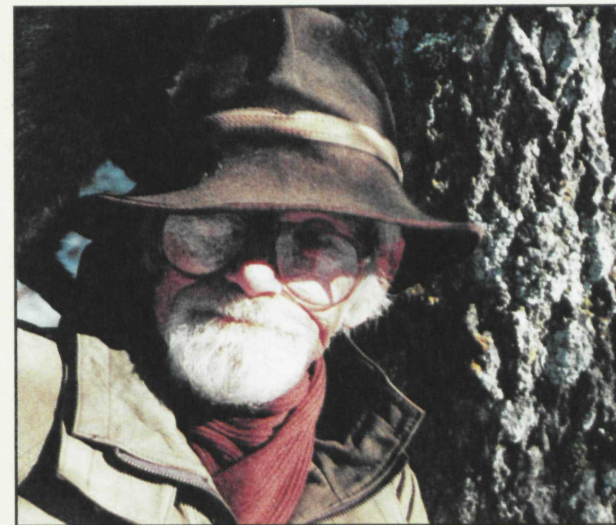

Pokuraamatu sünni ajal elas veel Pätu. Sääraseid häid krantse enam ei tehta. Pokuraamatus on ta nimeks Eku.

Praegu on mul njuufa Pata, bernhardiin Emma ja kaukaaslane Uru. Neist pole keegi mu raamatusse jõudnud. Nii. Ja kasse on ka kolm. Pikakarvaline kassipapa Sooru oli mulle taganttõukajaks "Kassikese ja kakukese" loole. Sooru kaasa Truuta on kunstnik Kukkeli kaaslaseks raamatus "Ahaa, kummitab!" Ja punktiks on meil süsimust Truuta ja Sooru tütar Neegus. Pidasime teda alguses poisiks, seepärast sihuke väga naiselik nimi. Igatahes sattus ta mu hiljuti trükist ilmunud raamatusse nõiatüdruk lika seltsiliseks.

Kui vanalt onu Edgar teadis, et temast kunstnik saab?

Ei oska vastata. Joonistasin lapsepõlvest peale, nagu enamik lapsi ikka joonistab. Vast selle vahega, et tundsin tarvet kogu aeg joonistada. Nagu haigus! Nii et seda hetke, kus ma olen endale teadvustanud, et minust peab kunstnik saama, ma ei mäleta. Olin

märkamatult astunud rajale, mis viib kunstnikuks küpsemiseni.

Kas kunstnikuks saab õppida?

Peaks saama. Tuleb lihtsalt otsustada ja panna kõik ühele kaardile. Ja edasi tuleb joonistada. Natuurist. Ja peast. Ja vaadata ka seda, kuidas teised on teinud. Mina käisin õige tihti kunstinäitustel. Seal sai näha pliiatsijoonistusi, illustratsioone, karikatuure, visandeid... Rääkimata graafikast, maalist, skulptuurist. Ainult vaata! Ja õpi!

MÖMMI

on saanud suuzeks

Kui Sinu ema ja isa väikesed olid, kirjutas Heljo Mänd nendele KARU-AABITSA. Täna on selle raamatu järgi õppinud ja lugemist harjutanud tuhanded lapsed. Ja KARU - AABITSA on uuesti trükitud tervelt kaheksa korda.

KARU-AABITSA tegutsev karupere meeldis ka televisiooni lastesaadete rahvale. Seepärast tehti Heljo Männile ettepanek seada

samad tegelased seiklema telekraanile. Varsti pärast seda hakkasid suured ja väikesed kaks korda kuus nägema ettevõtlikku karupoissi Mõmmi, kes igas saates õppis lisaks muule selgeks ühe kirjatähe. Mõmmisaated kestsid pikka aega. Kordustena on neid näidatud ikka ja jälle.

ALATES SEPTEMBRIKUUST JÄTKAB EESTI TELEVISIOON MÖMMI SERIAALI.

Mis on uut uutes Mõmmi-lugudes? läks "Täheke" autori käest küsima.

"Kõik on uus," ütles kirjanik Heljo Mänd ja jutustas, et vahepealsete aastate jooksul on Mõmmi saanud täiskasvanuks. Endine Mõmmi-Mati on nüüd karuisa Madis, ametilt koolidirektor. Mõmmi on võtnud Karu-Kati naiseks ja kasvatab nüüd kahte tütart, Mõmmi-Mari ja Mõmmi-Maid. Loomulikult on suureks kas-

vanud ka eelmiste lavastuste vigurivänt Rebase-Rein ja malbe Jänku-Juta. Rebase-Reinul on poeg Rebase-Riho ja Jänese-Jutaks saanud Jänku-Jutal poeg Jänku-Janek.

Eelmise seriaali Mõmmi-Matil oli kena väike kaisukaru Mõmmi-Beebi. Kas teda ka uutes lugudes näeb?

"Mõmmi-Beebi saab nüüd isegi rohkem tegutseda kui tal selleks varem võimalust oli," kinnitas Heljo Mänd. Näe, mis selgus! Kahekümneks aastaks kapiriulile unustatud Mõmmi-Beebi on pika aja jooksul üksinduse peletamiseks rääkima õppinud. Ja kui uuesti pere keskele pääseb, õpib ka käimise selgeks. *Kas juba tuttavatele tegelastele lisandub ka selliseid, keda ammustes Mõmmi-lugudes ei ole?*

Heljo Mänd noogutas. Ja loetles siis:

"Kirjakandja Hirve Hilla, talvekülaline Leelo-Leevike, kelle kaudu tuleb luule saatesse, ja Tuuleiil Its-Itshii, kes, nagu nimestki näha, on suur itsitaja."

Kes uues seriaalis mängivad?

"Kõlab üsna uskumatult, aga kõik endised osatäitjad olevat lubanud heameelega jätkata. Muidugi on nad nüüd 20 aastat vanemad. Näiteks Katrin Karisma, kes mängis enne Karu-Ema, on nüüd Karu-Vanaema. Uute loomlaste jaoks võetakse muidugi uued näitlejad."

Kas midagi on ka täiesti teistmoodi kui vanades Mõmmi-lugudes?

"Eelmistes saadetes kestis alaline suvi. Uues saatesarjas on aga nii nagu on tegelikult. Teeme kaasa aastaringi."

Heljo Mändi küsitles JAAN RANNAP

Mõmmi-Mari ja Mõmmi-Mai

VALLATLEVAD

PILDIKE UUEST TELESERIAALIST

Mõmmi-Mari ja Mõmmi-Mai on õues. Vihma sajab. Karulapsed koguvad käpapesasse vihmavett ja tõmbavad siis käpaga üle silmade.

MÕMMI-MAI: Mõmmi-Mari, kas me ikka tohime vihma käes olla?

MÕMMI-MARI: Karuvanaema ei öelnud meile, kus me peame silmi pesema. Me võime öelda, et tahtsime vihmale heameelt teha.

MÕMMI-MAI: Karuvanaemale ei meeldi luiskamine.

MÕMMI-MARI: Ega me ei luiska, me räägime tõtt. Vihm on rõõmus, kui saab meid suureks teha. Mina tean, mina olen sinust vanem.

MÕMMI-MAI: Oled sa kindel, et vihm on hea meel?

MÕMMI-MARI: Miks tal siis hea ei ole, kui kasvatab meid suureks.

MÕMMI-MARI ja MÕMMI-MAI (kargavad vihma käes ja laulavad):

Vihm ei taha magada,
vihm tahab taevast sadada,
meile kasvuvett jagada.

Käpatäis sulle
ja käpatäis mulle,
käpatäis hüplevaid rõõmumulle
Mulle mulle
ja mulle sulle,
vihm ütleb: armastan
karvarulle.

MÕMMI-MARI ja MÕMMI-MAI (jooksevad tuppa): Tere hommikust, ema-isa! Tere hommikust, söögilaud ja käokell ja kõik, kes siin toas on. Kas me oleme nüüd suured ja võime kooli minna?

KARUEMA-KATI: Te pole mitte suured, vaid läbimärjad.

MÕMMI-MARI (pettunult): Aga karuvanaisa ütles, et kes vihma käes on, see...

KARUEMA-KATI: Karuvanaisa ajas teile kärbseid pähe.

MÕMMI-MAI (katsub ruttu käpaga pead): Minu peast ei tõuse ühtki kärbest lendu.

MÕMMI-MARI: Tähendab, karuvanaisa tegi meiega nalja.

KARUVANAISA: Mina ei teinud nalja. Ei teinud. Kui teie isa oli väike, öeldi: mine vihma kätte, saad suureks! (Tõuseb püsti ja läheb akna alla taevast uurima.)

Illustreerinud PIRET SELBERG

MILVI PANGA

Kooliteed

ME SUURE ILMA TARGIM TAVA
ON MUDILASI KOOLITADA.
KES NEID VIIVAD, KUIS NAD SAAVAD?
RONGID ON JA RAUDTEEJAAMAD.
KEEGI SUMAB SUUSKADEGA,
KEEGI KOERARAKENDIGA.
KELLELEGI BUSS ON SOBIV,
MÕNEL RATTASÕIT ON HOBI.
JALGSI KÄIAKSE NÜÜD VÄHE,
AGA MÕNI SIISKI LÄHEB
MÕÖDA NAABRI VÄRAVAST,
KUI KOOL ON KODUTÄNAVAS.

KES TAHAB, VÕIB KA KADETSEDA,
SEST ÕNNESEEN SAAB HOBUSEGA.

VÄIKE VARSAKE PARM

Parm oli väike varsake. Ta ema Keesu oli jäetud omal ajal sõjaväe moonavoorist maha, sest ta lonkas pisut. Parm tuli ilmale pakaselisel kevadtalvel, kui lumi veel maas. Vanaonu võttis ta sülle ja tõi hommikul kell neli pliidi ette sooja. Peagi ajas Parm end tagumistele jalakeppidele, siis tulid ka esimesed järele. Seal pliidi ees, hommikul kell neli, sai ta ka endale nime.

Kui maa auras ja lepikualune sinetas lilledest, õppis Parm jooksuma. Ta ajas kollast liblikat või kärbsenäppi taga nagu üks vallatu kutsikas. Aeg-ajalt pistis ta pea ema kubemesse, müksis ühe kahest nisast suhu ning imes kosutavat märapiima. Ema Keesu oli viimastel aastatel tublisti kosunud ning piima tal jagus. Parmul oli ütlemata hea meel, et tal polnud vaja piima jagada õdede ega vendadega. Seapõrsad kaklesid tihti nisade pärast ja olid ema all külakuhjas. Ka ei pidanud Parmu ema seaema kombel imetamise ajal pikali viskama. Ema Keesu viskas end pikali ainult püherdamiseks. Kui ta vene sõjaväevoorist välja praagiti, olla vanaonu sõduritele öelnud: milleks vaesele loomale kuul, püherdusaseme ikka leiame. Nüüd oli püherdamine Parmu meelest lõbusaim ajaviide. Selle juurde kuulus lustakas hirnatus koos puristamisega. Püherdamine tuli Parmul isegi osavamini välja kui emal, lustakas hirnumine aga mitte. See võis katkeda sama äkki nagu noore kuke kiremine.

Vanaonu vedas Parmu emaga põllul töötavatele traktoritele alevist kütteõli. Kaks korda nädalas rakendati Keesu kummiratastega plaanvankri ette, millel olid tühjad vaadid. Need viisime õlilattu, kus nad uuesti täideti. Kogu tee sörkis Parm oma ema kõrval.

Alevis oli tihti mitu asjatoimetust. Kui vanaonu traktoristidele suitsu ostis, ootas Parm meid poetrepil. Seal anti talle vahel kõõmnetega soolaküpsiseid või murti koguni tükike värsket leiva küljest. Vahel olid meil poole küla kirjad posti panna. Siis ootas Parm meid postimaja trepil. Vahel tahtis ema värsket räime saada, siis pidid Parm ja Keesu

eriti kannatlikud olema, sest räimejärjekord oli ilmpikk. Ema Keesul jätkus sõjaaegset kannatust, Parmul ja minul mitte.

Ühel päeval, kui vanaonu käis kirikumaksu maksmas, lubas õpetaja mind kirikutorni. Parm oli kohe valmis koos minuga torni ronima, kuid õpetaja ütles, et väikseid hobuseid tavaliselt kirikutorni kaasa ei võeta. Sellest oli väga kahju, sest kõrgetest tornidest on ju ilmatu kaugale näha. Ka Parm oleks tahtnud vaadata, kuidas meie küla üle metsade ja raiesmike kätte paistab.

Kui ma, hing kinni, üles avatud luugi juurde jõudsin, hüüdsin kohe oma sõbra, et tal seal all kurb ei hakkaks. Parm ei saanud kohe aru, kust minu hääl tuleb. Ta vahtis ehmunult ringi, jooksis kord poe, kord postkontori trepile. Siis ma lehvitasin talle mütsiga. Viimaks taipas ta pea selga visata. Peenikese häälega hirnatas ta mulle vastu. Nõnda, torni otsa vahtides, õppis

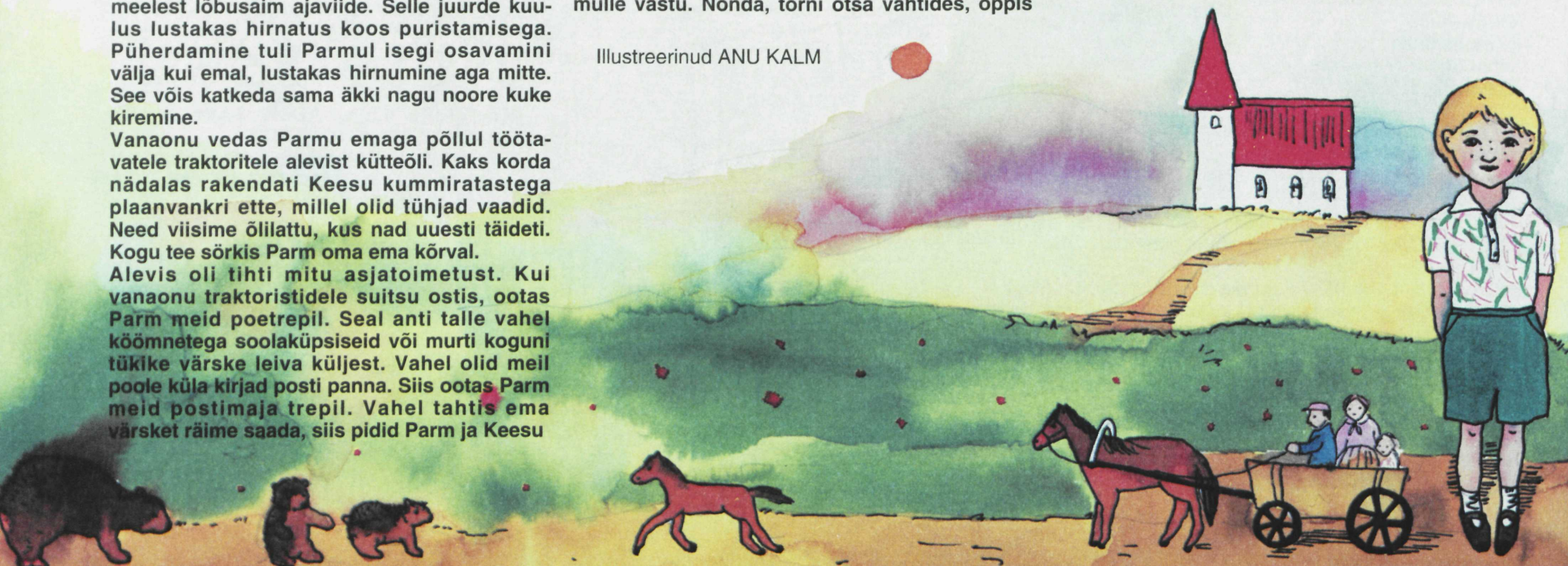
ta kenasti hirnuma. Kõige vabam ja rõõmsam hirnumine tuleb ikka pead selga visates...

Tagasiteel läbi metsa kohtasime emakaru kahe pojaga. Karupere läks meie ees üle tee ja tõusis meid nähes tagumistele pätsudele. Vanaonu peatas kohe hobuse, nagu oleks ristteel punane tuli süttinud. Ema Keesu lasi oma haige jala erutusest lonksu. Kes aga ei mõelnudki hoogu maha võtta, see oli meie Parm. Lustakalt lasi ta edasi oma poolpõikist sörki.

Haarasin ehmunud vanaonu kuuest kinni: karu võib ju varsa maha murda! Ent jahmunud karuema vaid urises hoiatavalt, haaras mõlemad pojad nagu kotid kaenlasse ning pages okste raginal maasikalõhnasesse raiesmikku. Kodus kiirustasin emale jutustama, kuidas Parm oli karu peletanud.

"Aga seal oli ju kaks ema," ütles minu oma rahulikult. "Emad mõistavad üksteist."

Illustreerinud ANU KALM

Kas teie olete näinud Walt Disney vana-vana multifilmi "Bamby"? Mina nägin seda 6aastasena ja mulle meeldis see tohutult. Kuid kõige selgemalt on meelde jäänud Bamby tutvumine lillede ja liblikatega. Väike hirvepoeg vaatab oma hiigelsuurte silmadega õiekest. Ema ütleb talle, et see on õis. Seejärel läheb Bamby lillel istuva liblika juurde ning kui see õhku tõuseb ja ära lendab, küsib Bamby emalt: "Õis?" Ma sain kohe Bamby hämmastusest aru. Ka mulle näis imelisena paljude liblikate lausa uskumatu sarnasus õitega.

Liblikal on neli tiiba, enamikul päevaliblikate liikidest on need suured, laiad ja väga ilusa mustriga. Ka paljude taimede õied on suured ja värvikirevad. Kuid liblikatiibade ja õie kroonlehtede värvid ja mustrid on siiski väga erinevad. Õitele annavad värvilise ilme kroonlehtede rakkude sees peituvad värvained. Liblikate tiivad on aga kaetud tillukeste poolläbipaistvate soomustega, mis peegeldavad erivärvilisi valguskiiri. Liblikatiib on seega nagu mosaiikpilt, igal liigil oma mustri ja värvidega.

Enamik täiskasvanud liblikaid toitub õienektarist, magusast mahlast, mida lilled oma õites toodavad just selleks, et putukaid ligi meelitada. Õielt õiele lennates kannavad liblikad, ning ka paljud teised putukad, õietolmu ühelt õielt teisele – tolmutavad neid. Selge on see, et liblikatel ja lillel on teineteist vaja. Kuid kuidas nad küll niimoodi omavahel "kokkuleppele" on jõudnud? Liblikad on tekkinud suhteliselt hiljuti, "sauruste ajastu" ehk mesosoikumi lõpul (vähem kui 100 miljonit aastat tagasi). Huvitav on see, et enam-vähem samal ajal toimus ka kõrgemate õistaimede

LILLEDE HINGED

Illustreerinud PRIIT REA

areng. Eks nad siis koos välja kujunesidki: liblikad õietaolisteks, et linnud neid õitest ei eristaks ja ära ei sööks; õied aga liblikakujulisteks, et liblikatel oleks juba eemalt neid kerge märgata ning põnev külastada – äkki ongi suguvennad-õed! Eriti tähtis oli sealjuures ilmselt see, et lilled "matkisid" ka liblikate sümmeetrilisust. Looduses on üsna vähe asju, mille vasak ja parem pool on täiesti sarnased nagu liblikatel.

Vana kreekakeelne sõna "psiihe" tähendab nii liblikat kui hinge. "Psiihe" – see on midagi kergelt lendavat. Ei ole siis ime, et inimesed arvasid vanasti, et väikestel lustaka iseloomuga haldjatelgi on liblikatiivad! Ja nii lendavad tänapäevalgi õielt õiele "lillede hinged": paabusilmad, pääsusabad, süngevõitu kaunid leinaliblikad, karvased öölased, välkkiired kitsaste tiibade ja jässaka kehaga surud. Eestis võib vahel kohata ka väga kaugeid külalisi, näiteks veripunaste ja lumivalgete laikudega musti admirale, keda on tuul siia kandnud üle Alpide, võib-olla isegi Itaaliast! Eestis nad kahjuks siiski paljuneda ei saa, sest nende röövikud ei leia siit toitumiseks sobivaid taimi.

Maaailmas on liblikaliike väga-väga palju – üle 250 tuhande. Võib kohata suuri, väikese linnu suuruseid liblikaid, kes elavad Lõuna-Ameerikas, Aafrikas ning Lõuna- ja Kagu-Aasias. Kuid samas kuuluvad liblikate hulka ka pisikesed koiliblikad, kes vahest riidekapis ringi lendavad! On olemas veel sellisedki liblikad, kelle täiskasvanud isendid ehk valmikud toituvad... imetajate verest nagu ehtsad vampiirid. Õnneks maiustab liblikate enamik siiski õienektariga!

ALEKSEI TUROVSKI

MARGE KANN 8a
Reola, Tõrvandi sjk,
61701 Tartu mk
Huvid: muusika, kleepsud.

KARIN PALU
Pargi 14-4, Karksi-Nuia
sjk, EE2944 Viljandi mk
Huvid: jalgrattaga sõit-
mine, udukad, lugemine,
uisutamine.

HELEN TALVISTE 12a
Metsa 43-13, Nissi sjk,
EE3110 Harju mk
Huvid: kuulsate inimeste
pildid, kleepsud, laulmine.

**ANGELA
BOGOMOLOV** 14a
Nurga küla, Kalana sjk,
EE2358 Jõgeva mk
Huvid: kleepsude kogu-
mine, laulmine, joonista-
mine, rahvastepalli mängi-
mine.

BIRGIT DORBEK 10a
Nissi 18-1, Riisipere,
EE3110 Harju mk
Huvid: muusika, laulmine,
kaardid, kleepsud.

TIINA JÜRIÕÖ 11a
Jüriõõ talu, Alavere sjk,
EE3044 Harju mk
Huvid: joonistamine, laul-
mine, sõpradega koos
olemine.

RITA ROMANOVKI 11a
Kasemetsa talu, Alavere
sjk, EE3044 Harju mk
Huvid: ratsutamine, ratta-
ga sõitmine, joonistamine,
tantsimine.

See oli ühel päikeselisel septembripäeval, kui orav Hallselg oma ainsa poja pesapuuvõrast välja õppetööle tõi. Hallseljaks kutsusid lapsed seda kodukuusiku oravat tema viltu läinud karvavahetuse pärast eelmisel sügisel. Esimene lumi tuli varakult, juba oktoobrikuus, ja orav ruttas talvekasuka selgatõmbamisega. Siis aga lumi kadus, jäi kuni jaanuarini taevasse ja vaesel oraval tuli mitu kuud heledana hüpelda tumedates puuvõrades.

Teist aastat olid meie metsad kábivaesed. Küllap seetõttu ka üksainus poeg pesas. Üksi kasvanud lapsed on sageli pelglikud, miks siis üksik oravapoeg ei peaks kartlikuks kasvama. Ema pidi mitu korda kádistama, enne kui arglik jõnglane ta kõrvale oksale ilmus.

Uuesti tegi Hallselg häält. Kádistamine see enam ei olnud. Kui häälele oleks kostnud inimsuust, oleks öeldud: laksutas keelt. Kas oravad oskavad keelt laksutada? Hallselg ei andnud aega selle üle mõtiskleda. Ta vedrutas end graatsiliselt uuele oksale. Ja ennäe, pärast pisikest kõhklemist järgnes talle pisipoju.

Uuesti tegi Hallselg oravahäält. See, kuidas ta poega vaatas, saba kõigutas, end justkui uhkusest puhevile ajas, ütles ka oravakeelt mittemõistvale: ema on pojaga rahul. Ilus hüpe, kiitis Hallselg. Tubli poiss, jätkas samas vaimus, kõneles kogu ta olek. Järgmise hüppe sihtpunktiks valis õnnelik ema eelmisest kaugema oksa. Seda pealegi kõrvalpuul. Kõrge kaarega päralt jõudnud, jäi ta poega järele ootama. Ent seekord pidas oravaelu õppiia ülesannet liiga raskeks. Kogu ta hädine olek kõneles tahtmisest pageda tagasi tihedate okste vahele peidetud pessa.

Ema áge kádistus löikas selle soovi lábi.

Uuesti kinnitas poeg pilgu oksale, kust ema talle vastu vaatas. Kui hirm peaks ka oravatel võtma jalad vabisema, siis oravapoja jalad kindlasti vabisesid. Just nagu hüppeks valmistudes kallutas ta end kergelt ettepoole, kuid samas vajus endisse asendisse tagasi.

"Dek, de, de," julgustas ema.

Poeg jäi paigale. Endisest justkui veel rohkem kõssis.

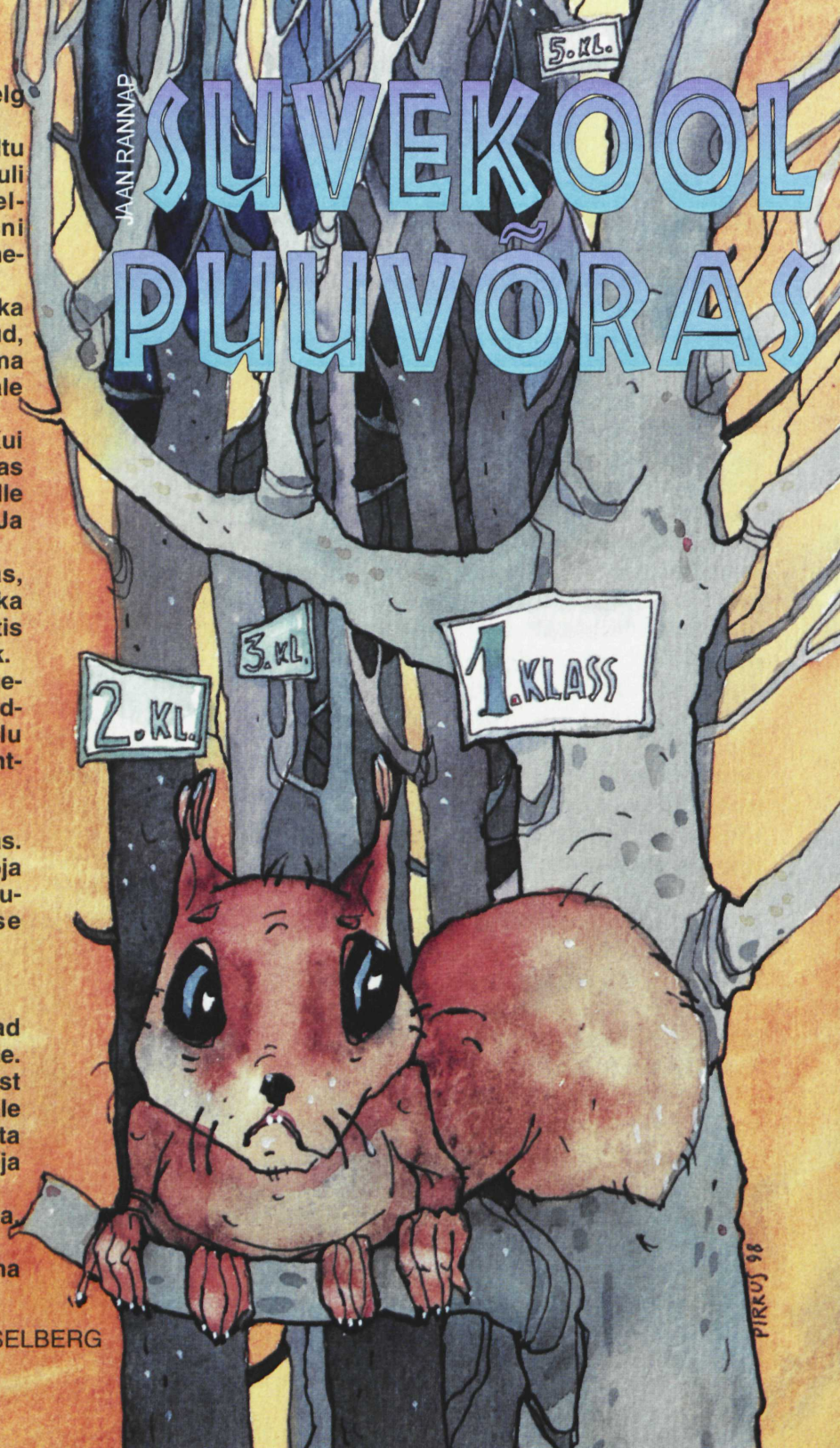
"Tzek, tsek, tsek," tulid vanaorava keelekasutusse susisevad hääliitsused. Kauni kaarega lingutas ta end tagasi poja kõrvale. No náed, kõneles see hüpe. Ei midagi hullu. Ei ole ju põhjust karta. Uuesti vedrutas Hallselg end naaberpuule. Sellele samale oksale, kus ta oli poega oodanud. "Dek, de, de!" kutsus ta uuesti. Ja ennäe, nagu karvane vorstike lendas senine kõhkleja lábi õhu emale järele.

Kas see oli tõesti tema esimene tõeline hüpe oravate maailma, puuvõrade avarusse?

Kust võisin ma seda teada. Kúsida ju ei saanud. Hallselg oma pojaga oli juba kaugel.

JAAN RAINAP

SUVEKOOL PUUVÕRAS

Hüvasti, lasteaed! Tere, kool!

Möödas ongi mängupäevad, varsti algab koolitee...

Nii laulsid Kalamaja lasteaia viimase rühma lapsed maikuu lõpul. Oli saanud aeg jätta hüvasti omaseks saanud kasvatajate ja lasteaiaa. Ees ootas koolipöli. Nüüdseks ongi too-

nased pidulised asunud koolipinke kulutama. "Täheke" käis lastega suve hakul juttu vestmas, et teada saada, kas neil ka kõik tähed juba selged on. Ja ega ometi keegi koolihirmu tunne? Iiti ja Liis on siiski natuke ärevil – äkki ei saa nad koolis õppimisega hakkama! Ent seda küll karta ei maksa. Kõigil lastel on lugeminekirjutamine selge, esimesed etteütlused juba tehtud ning arvutamisejagi jõudu proovitud. Eks see viimane lasteaia-aasta mööduski rohkem kooliks ette valmistamise tähe all. Isegi kasvatajat ei kutsutud enam mitte kasvatajadiks, vaid hoopis õpetajaks. Kõik oli peaaegu nii, nagu on päris koolis. Iga päev toimusid tunnid – õpiti lugemist ja kirjutamist

ja arvutamist. Loomulikult ka lauldi, tantsiti, võimeldi, joonistati ning meisterdati. Aga selle kõige kõrval jäi aega mängimiseks. Kaspar tähendab siinkohal elutargalt, et koolis enam mängimiseks aega ei ole. Kooli minnakse ikka õppima, sest siis saab targaks! Kasvataja Ille oma hoolealuste pärast muret ei

Hei, sulesepad!

Seoses uue kooliaasta saabumisega on kätte jõudnud just õige aeg väikeseks jõukatumiseks. "Täheke" kuulutab välja kooliteemaliste juttude võistluse. Võite kirjutada kas oma koolist või klassist või õpetajast või ükskõik millest kooliga seotust. Teie töid ootame 10. oktoobrini. Niisiis kähku pliiatsid pihku ja kirjutama, sest 6 paremat saavad auhinnaks taskuarvutid Lego esindajalt Eestis AS Rekatolt. Väledat sulge!

tunne. Ta on kindel, et lapsed saavad koolis ilusasti hakkama. On nad ju kõik nii tublid ja taibukad!

Ka pisike Liisu tahaks juba kooli minna nagu vanem vendki. Vennase kõrvalt on tähed ammu selgeks saanud. Tüdrukutirtsul tuleb siiski veel paar aastat oodata, enne kui koolikell tema jaoks esimest korda heliseb. Laste huulilt kõlab hüvastijätuks ootusärev, kuid pisut nukker lauluviis:

Varsti käes septembrikuu,
mina kooli lähen ju,
sest et aastaid 7 mul,
juba kutsub koolikell!

Tänaseks ongi see oodatud aeg kätte jõudnud – esimene koolipäev on juba selja taga. "Tähekesse" pooltki kõigile koolilastele jõudu ning jaksu alanud kooliaastaks!

SIIRI KASE

SIRLI ARU 11a
Kose mnt 13-3, Alavere,
EE3044 Harju mk
Huvid: joonistamine, rat-
sutamine ja lugemine.

MARJU RATT 8a
Kääpa, EE2710 Võru mk
Huvid: joonistamine.

TRIIN PINKA 14a
Linnumetsa 20,
EE2350 Jõgeva
Soovib kirjavahetust
tõdruku ja poistega, kel-
lele meeldivad hobused ja
kes käivad ratsutamas.

ANNE LANTO 12a
Põllu 8, Kadrina,
45201 Lääne-Virumaa
Huvid: ajalehtedest ja
ajakirjadest välja lõigatud
piltide ning turbonät-
supiltide kogumine.

ANU LANTO 10a
Põllu 8, Kadrina,
45201 Lääne-Virumaa
Huvid: poksi-capside
kogumine, jooksmine, ujum-
ine.

RIIN AHLBERG 11a
Orguse tee 2, Simuna,
EE2311 Lääne-Virumaa
Huvid: laulmine,
tantsimine, klaverimäng,
joonistamine. Ootab kirja
10–11a tõdrukuelt.

MERJE LEHTMETS
12a J. Aamisepa 4-5,
48309 Jõgeva
Huvid: kleepsud, udukad,
muusika kuulamine,
lugemine, uisutamine ja
rattasõit.

Öökull Uhuu

Uhuu sai kõvasti ringi lennata ja maailma asju avastada, et laste kõigile küsimustele vastuseid leida. Uhuu tundis, kuidas tarkust temassegi juurde voolas, ja see oli päris tore. Nii et küsige aga julgusti, siis saame kõik koos muudkui targemaks ja targemaks...

Mida söövad vihmaussid?

Öökull Uhuu üllatuseks koosneb vihmausside toidulaud üpriski mitteisuäratavatest paladest, näiteks niisketest mahalangenud puulehtedest, poolkõdunenud rohukõrtest ja muust sellisest. Parema puudumisel neelavad vihmaussid ka mulda, mulla orgaanilised koostisosad on ussile toiduks, liivaterad aga aitavad neelatud lehetükke peenendada. Ümbertöötatud ehk läbi ussi keha käinud

muld heidetakse maapinnale uruavade kõrvale, nii et moodustuvad väikesed kuhilad. Selliste hunnikute ilmumine kevadel alles paljale maale näitab, et vihmaussid on juba tegevust alustanud. On välja arvatud, et üks harilik vihmauss laseb ööpäeva jooksul läbi soole umbes oma kehakaaluga võrdse muldakoguse (4-5 grammi). Päris suured õgardid, kas pole?

Mida söövad sipelgad?

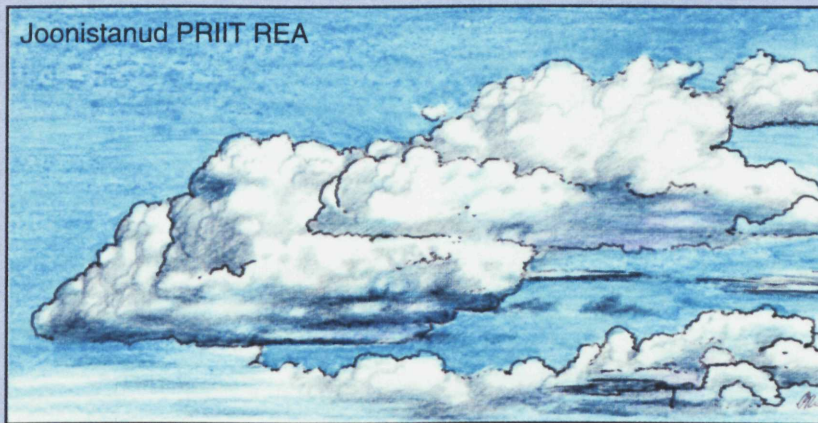
Kuna juba söömisest juttu tuli, otsustas Uhuu veidi ka sipelgate lauakombeid uurida. Need töökad loomad küll muldlast kõhtu täis ei saa. Sipelgate toidulaual võib enamasti kohata mitmesuguseid putukaid, keda kütivad töölisipelgad, kuid sealt leiab ka seeni ja seemneid. Sipelgad on nii taibukad, et nad peavad ka koduloomi – lehetäisid, kelle magusad väljaheitel on

sipelgate maiusroaks. Tänu täheks toidu eest kaitsevad peremehed lehetäisid vaenlaste eest, kannavad emasloomi talveks sipelgapesadesse sooja ja juhivad lehetäidest vissisid kõige mahlasematele rohumaadele ehk noortele puuvõrsetele. Kes tahab asjast rohkem teada saada, sellele soovitab Uhuu ühte väga põnevat raamatut, nimelt Heino Väli "Vapustavat Tulikametsa lugu".

Millest tekivad pilved?

Joonistanud PRIIT REA

Uhuu käis seda asja isiklikult uurimas. Selgus, et pilved ei olegi vatist, nagu võiks arvata, vaid koosnevad hoopis pisikestest õhus hõljuvatest veepiiskadest või jääkristallidest. Kui piisad või kristallid on piisavalt suurenenud, langevad nad sademeina maapinnale. Uhuu ei jäänud seda ootama, vaid kiirustas

uusi avastusi tegema.

Kumb on vanem, kas kohv või tee?

Kuigi Uhuu ei joo neist kumbagi, katsus ta asjas selgust saada. Ilmnes, et kauem tunatakse siiski teed. Juba mitme tuhande aasta eest andsid hiina ja jaapani preestrid usklikele teed juua – et nood palvetamise ajal magama ei jääks. Järgmisena sai tuntuks kakao, mida hispaanlased 1520. aastal Mehhikost Euroopasse tõid. Ning alles

siis hakati jooma kohvi. Alguses teati seda ainult Kaffas (Abessiinias). Aastal 1615 tõid kaupmehed kohvi Veneetsiasse, kus 1747. aastal ka Euroopa esimene kohvik avati. Muuhulgas räägitakse, et ameeriklased hakkasid kohvi jooma protestiks inglaste vastu, kes ainult teed jõid.

PÕRSAS PAMP

Põrsas Pamp püherdas peale pesemist poris. Pambu paps pörutas Prantsusmaale. Pambu paps peatus Pariisis. Pärastpoole pöördus paps Pambu poole. Pamp polnud pahan dust planeerinud – papsi püksid puha paksult porised. Pamp püüdis papsi püksid põhjalikult puhtaks pesta. Peagi polnud papsi pidustel pükstel poriseid plekke paistagi. Pambu paps pidi pärast pesu pojale pugema. Pambu paps pajatas: "Pamp polegi paha poiss!" Pärast pükstepesulugu paitas paps põrsas Pampu pidevalt.

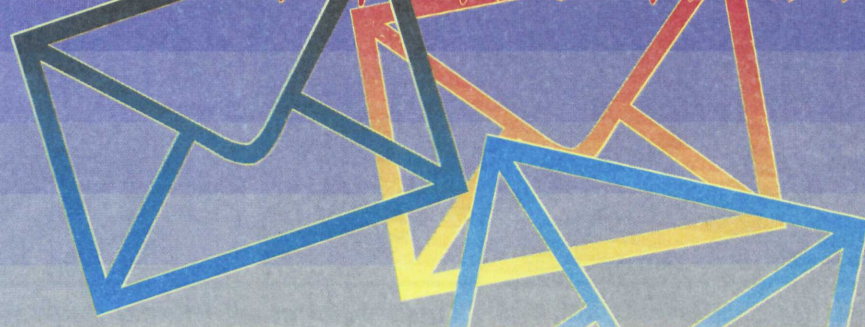
Rene Aljas

KIPA KINOSKÄIK

Kõlises koolikell. "Kõik koju!" karjus korrapidaja. "Kaduge kiiruga!" Koolilapsed kogunesid kahlates kobaratesse, kotid käes. Kurb koristaja katsus kogu kukkunud kola kokku korjata. "Kohutavalt kasvamatud!" kaebles koristaja. Kostiski koolibussi kauget kõminat. "Katsetaks kahe kuukaardiga kogu kambaga kohale küüditada, korjaks kapitali. Käiks kinos, kröbistaks kartulikröpsu, kummutaks klaasikese kokat," kavaldas Kahe-Kusti. "Katsuge kiiresti komposteerimata kohale kalpsata!" kamandas Kusti kaasõpilasi. "Kohutavalt kihvt!" kiitsid kutid. Kõik kulgeski komplikatsioonideta, koolibuss kihutas kohalt. Korraga kostus kontrolöri kuri kisa: "Komposteerige kohemaid, kontrollin kõiki!" Kusti kahvatus. Kipa kinoskäik kukkus kokku.

Hanna-Maria Siilbaum

TEEME LAHTI POSTIPAUNA

Märtsikuu "Tähekeses" avaldasime Saare põhikooli laste kirjutatud ühe ja sama tähega algavaid jutukesi. Pärast seda on meile saabunud palju taolisi lugusid. Valisime välja Oru põhikooli IV klassi laste tööd (praegu õpivad autorid juba V klassis).

KARUD KREEKAMAAL

Kord käisid kolm karu Kreekas kreeklaste külas. Karud krabasis kodust kõvasti külakosti kaasa. Karud käisid Kreeka kaubamajas kaubareisil. Kolm karu katsusid kõiki kaupu käppadega, kuni koristaja karud kaubamajast kaugemale kupatas. Kaubamaja kõrval kostitas kole kriim kreeklane karusid küpsetatud kastanitega. Karud kröbistasid korraliku koguse kibedaid kastaneid. Karud küsisid kurjalt, kust kreeklane kärbatanud kastaneid korjas, kuna karudel kõhud kohutavalt korisesid. Karud kiusasid Kreeka kollaseid kasse, kiskudes kõutsikesi karvadest kui ka kõrvadest. Kreeka karmid korralvurid kutsusid karud korrale. Karud kihutasid kiiresti kodumaale kolme karu koopasse.

Simo Vaikre

KORD KAUGEL KUNINGRIIGIS...

Kullerkupu kuningriigis kartis kuningas karusid. Kord kõmpiski kuningriigis karu. Kui kuningas kuulis karust, käskis kiiresti kuningalinnas kõik korstnad, ka kaminad kinni katta. Korraldus kehtis ka kullerkupukujulise kuningalossi kohta. Kuningalinnas kõmpides katsus karu katki kuninga kauni kollase kullast kuke. Karu kolas kõikjal. Kuningas kartis karu koguni koos kauni kuningannaga. Kuid ka karu kartis kedagi! Karu kartis kohutavalt kollaseid kasse. Kuningas kuulis karu kartusest, käskis kiiresti kõikidel kollastel kassidel karu kimbutama kapata. Kollastest kassidest kohutatud karu kõmpis kannapealt kurvana koju.

Sandra Suurkask

"TÄHEKEST" loeb nii laps kui õpetaja.
Iga õpetaja loeb ka "ÕPETAJATE LEHTE".

"ÕPETAJATE LEHE" soodne aastatellimus 1999. aastaks ainult 120 krooni eest !

Pakkumine on jõus 21. augustist 10. oktoobrini.

SIIL SIIMU

Sarapuualus sündis siil Siimu. Siil Siimu silmad särasid südamlikult. Siilike sõi sitikaid. Sõi, sõi, sirgus, sirgus, siis sai suureks. Siili saun seisis sarapuuvalu servas. Siimul saabus suvel suur sünnipäev. Siimu suurepäraseid sõbrad soku-tasid Siimule sünnipäevakingiks soojad sinised sussid. Sõbrad suudlesid Siimu südamlikult. Sõpradelt sadas sadu soove sünnipäevalapsele. Sünnipäevakülalised sahkerdasid Siimuga sõnajalgade sees sambat. Söödi seenestritslit. Söök söödud, samba sahkerdatud, sibasid siilid sauna suikuma.

Maria Arover

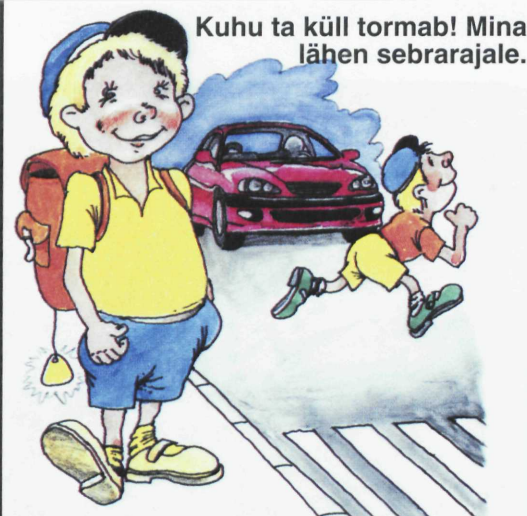
MINU KOOLITEE

Helkur on!

Kus kõnniteed pole, seal liigun vasakpoolsel teepeenral.

Kuhu ta küll tormab! Mina lähen sebrarajale.

Kõigepealt vaatan vasakule, siis paremale. Auto peatus. Sõidutee keskel vaatan veel kord paremale.

Mina ei seisa kunagi perrooni servas, see on ohtlik.

Las rong sõidab ära, siis ületan raudtee. Enne muidugi vaatan, et teist rongi ei tule.

Tuleb veidi edasi minna. Seisvate autode varjust ei näe lähenevat sõidukit ja selle juht ei näe mind.

Ületan sõiduteed ainult rohelse tule ajal. Ja ka siis peab tähelepanelik olema!

Joonistanud PRIIT REA

Bussi sisenen esiuksest. Aga enne lasen teistel väljuda.

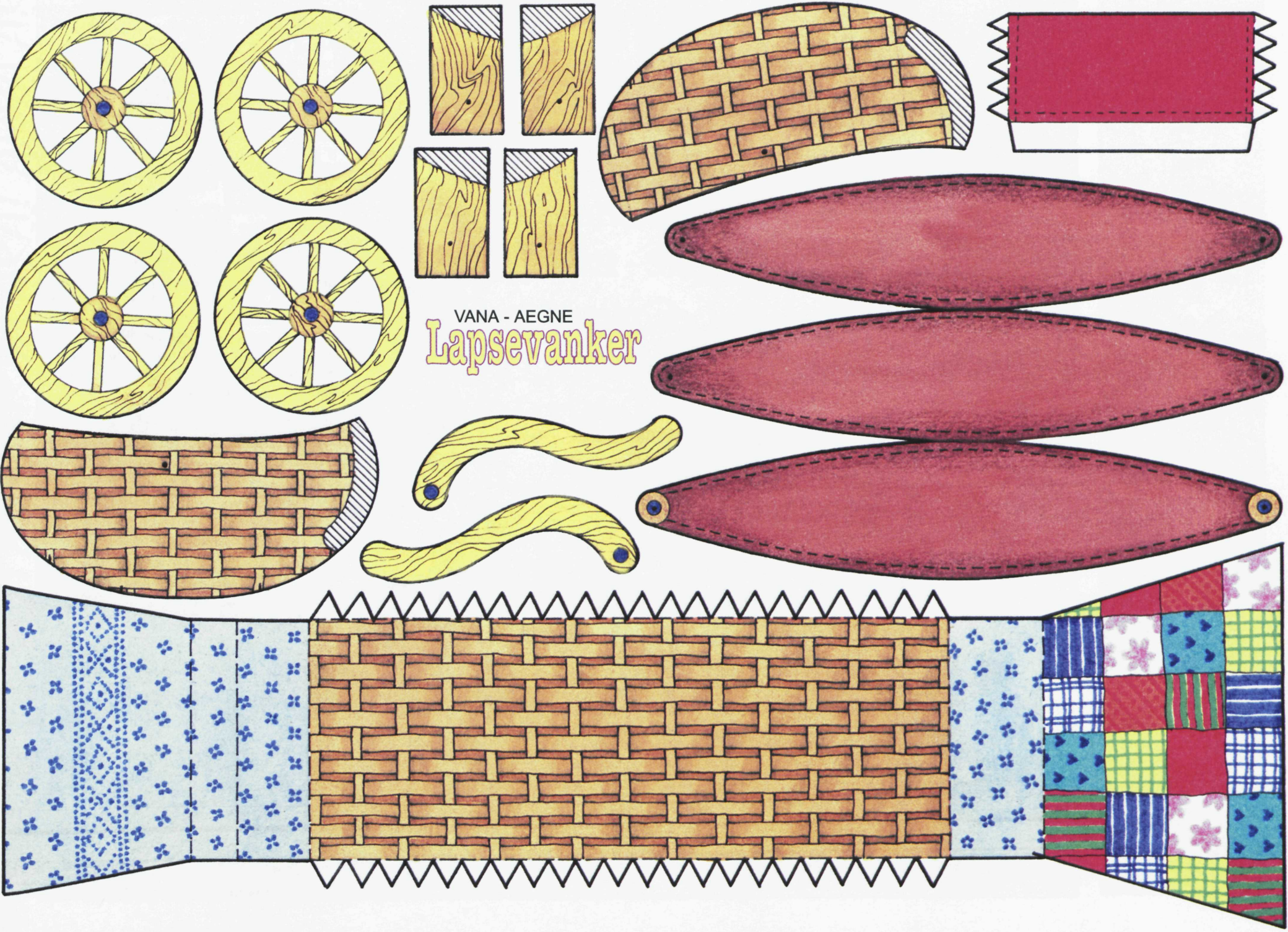
Las buss sõidab ära, siis on sõidutee nähtav ja võin üle tee minna.

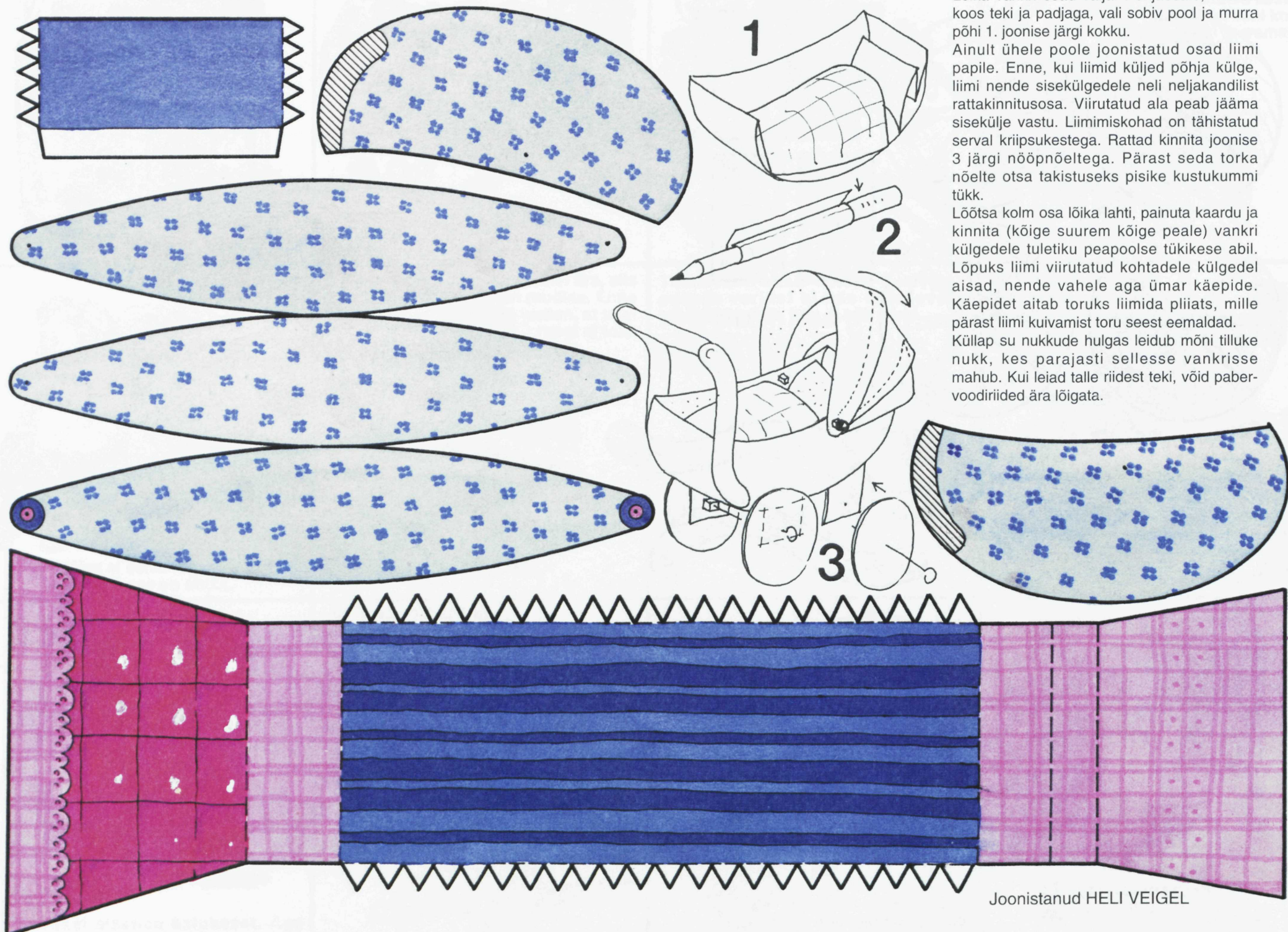
Kooliteel ma ei vallatle. Järgin hoolsalt liiklusreegleid. Aga sina?

Kirjuta meile või joonista pilt oma kooliteest. Millist lõiku oma kooliteel pead kõige ohtlikumaks? Ohutut kooliteed soovides

VANA - AEGNE
Lapsevanker

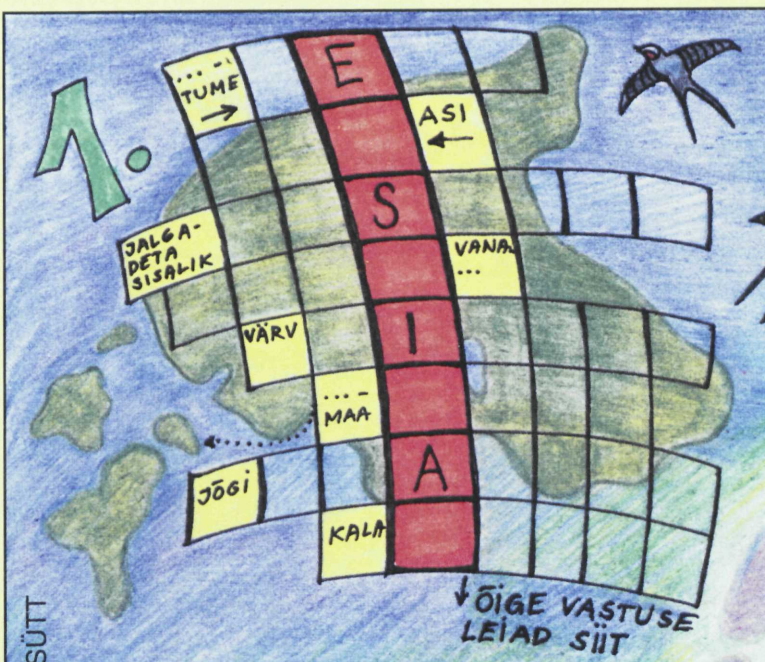
Lõika vankri osad välja. Põhjaosale, mis on koos teki ja padjaga, vali sobiv pool ja murra põhi 1. joonise järgi kokku.

Ainult ühele poole joonistatud osad liimi papile. Enne, kui liimid küljed põhja külge, liimi nende sisekülgedele neli neljakandilist rattakinnitusosa. Viirutatud ala peab jääma sisekülje vastu. Liimimiskohad on tähistatud serval kriipsukestega. Rattad kinnita joonise 3 järgi nõõpnõeltega. Pärast seda torka nõelte otsa takistuseks pisike kustukummi tükk.

Lõõtsa kolm osa lõika lahti, painuta kaardu ja kinnita (kõige suurem kõige peale) vankri külgedele tuletiku peapoolse tükikese abil. Lõpuks liimi viirutatud kohtadele külgedel aisad, nende vahele aga ümar käepide. Käepidet aitab toruks liimida pliiats, mille pärast liimi kuivamist toru seest eemaldad.

Küllap su nukkude hulgas leidub mõni tilluke nukk, kes parajasti sellesse vankrisse mahub. Kui leiad talle riidest teki, võid pabervoodiriided ära lõigata.

ARVA ÄRA! ARVA ÄRA! ARVA ÄRA! ARVA ÄRA! ARVA ÄRA!

4. MIS ON? MEIE NIMED

- Parkas
- Bett - Siil
- Kanimoo
- Nilokar
- Tunop

Joonistanud ÜLLE SÜTT

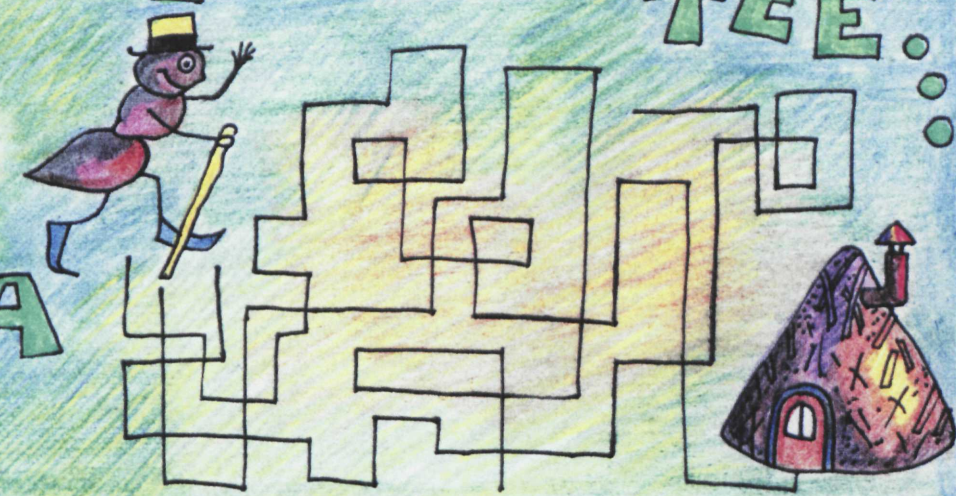
2. NUPUTA EDASI

- 1 3 5 7
- 1 4 8 12
- 1 2 4 5 7 8

3. JOONISTA KÄTT TÕSTMATA

5. AITA LEIDA KODU- TEE.

PERIOODIKA AS
Lasteajakiri
TÄHEKE
Asutatud jaanuaris 1960
ilmu kord kuus

Toimetuse address:
Pärnu mnt 67a
10134 Tallinn

Peatoimetaja
ELJU SILD
tel 6 463 698
Vanemtoimetaja
JAAN RANNAP
tel 6 463 697
Kunstiline toimetaja
PRIIT REA
tel 6 463 697

Printall
Tatari 64
EE0001 Tallinn

ESIKAANE
JOONISTAS
EDGAR
VALTER

HIND 10 KROONI

AABITS

TARKUSERAAMAT AABITS

MEIE AABITS JA LUGEMIK

Milline on koolilapse jaoks kõige tähtsam raamat? Eks ikka aabits. See on läbi aegade olnud laste parim abiline lugemise õppimisel.

Aabits on oma nime saanud tähestiku kolme esimese tähe järgi. Esialgu ei olnudki tegemist raamatuga, vaid hoopis ABC-tahvliga. See oli puust tahvel, millele lõigati või maaliti tähestik. Alles umbes 500 aastat tagasi sai sellest ABC-raamat. Esimeseks eestikeelseks trükitud aabitsaks peetakse J. Jheringi 1641. aastal ilmunud ABC-raamatut.

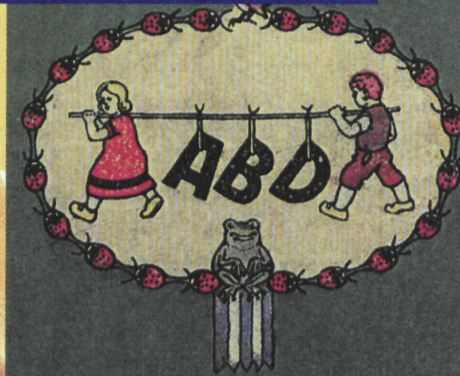
Aabitsaks hakati raamatut kutsuma alles 150 aastat tagasi. Siis ilmusid ka esimesed illustreeritud aabitsad, mille järgi oli palju kergem ja huvitavam õppida.

Kuid juba tükk aega varem oli aabitsale omaseks saanud üks pilt – see oli kuke pilt. Sellest virgast linnust saigi pikaks ajaks aabitsa sümbol. Kukk manitses lapsi vara tõusma ja usinalt õppima.

Hiljem on aabits seotud olnud ka karuga. 1971. aastal ilmunud "Karu-aabits" sai laste seas väga tuntuks, kuna selle tege- laste põhjal tehti lastele teleseriaal. Nüüdseks on valmis saanud uued Mõmmi-lood. Aga sellest loe pikemalt juba eestpoolt!

SIIRI KASE

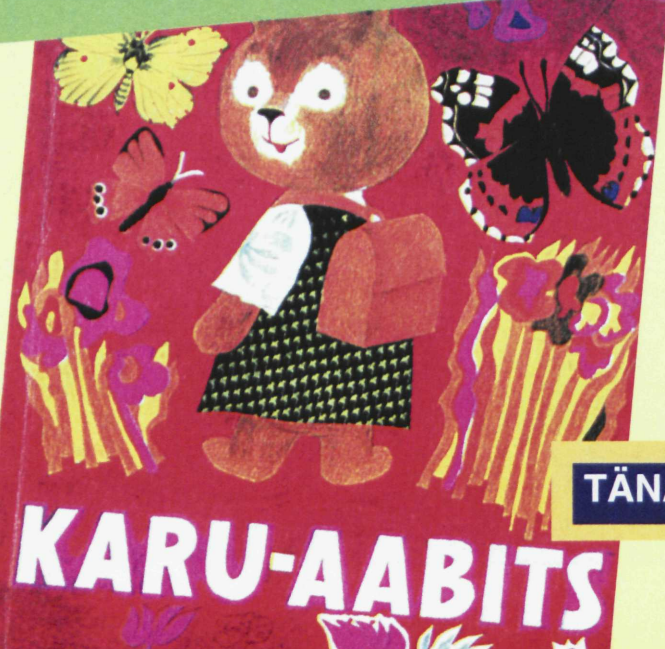
KOKAMÄGI

„ODAMEES“ CARL SARAP

AABITS

AABITS

KARU-AABITS

TÄNAME EESTI KULTUURKAPITALI ABI EEST

AABITS

